

Goed voor elkaar

Harderwijk - Hierden

Verkiezingsprogramma 2018-2022

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Waarden en Traditie	pagina 4
2. Sterke Samenleving	pagina 8
3. Wonen	pagina 11
4. Familie en Gezin	pagina 13
5. Zorg voor Elkaar	pagina 19
6. Eerlijke Economie	pagina 24

Voorwoord

Harderwijk is een geweldige stad waar wij als CDA trots op zijn. Het is een stad die zich steeds weer ontwikkelt en vernieuwt, maar tegelijkertijd waarde hecht aan haar rijke historie. Het CDA wil zich ook de komende raadsperiode volop inzetten om van Harderwijk in alle opzichten een betere, mooiere en duurzamere stad te maken. In dit verkiezingsprogramma staat beschreven hoe het CDA deze inzet de komende vier jaar vorm zal geven. Verdeeld over zes herkenbare thema's bevat het programma zowel heel concrete plannen als koersbepalende visies op stad en dorp. Deze thema's zijn: *Waarden en Traditie, Sterke Samenleving, Wonen, Familie en Gezin, Zorg voor Elkaar en Eerlijke Economie*.

Het CDA is een partij voor alle inwoners van Harderwijk en Hierden. Dit komt in dit verkiezingsprogramma tot uiting doordat met inbreng van deze inwoners aan vrijwel iedereen is gedacht. Of het nu gaat om de aanleg van een grote speeltuin in kinderrijke wijken, een fonds voor ideeën van jongeren, het stimuleren van sporten en bewegen voor ouderen, een kosteloze verklaring omtrent gedrag voor vrijwilligers, voldoende woningaanbod voor starters en een- en tweepersoons huishoudens, stimuleringsregelingen voor bedrijven of het versterken van zorg dichtbij huis, in dit verkiezingsprogramma treft u vele ideeën aan om Harderwijk en Hierden voor iedereen nog mooier en beter te maken voor iedereen.

Met dit verkiezingsprogramma in de hand zal het CDA de komende vier jaar werken aan een samenleving waarin iedereen op zijn of haar eigen manier naar eigen draagkracht mee kan doen, nu en ook de komende generaties. Met uw steun hopen wij over vier jaar op onze inzet terug te kijken en te kunnen zeggen: ja, zo is het *Goed voor elkaar!*

Robert de Vries
Voorzitter CDA Harderwijk-Hierden

1. Waarden en Traditie

Waarden en tradities zijn belangrijk voor de samenleving. Veel mensen ervaren hun eigen leven als goed, maar maken zich wel zorgen over hoe we met elkaar omgaan. Vriendelijkheid op straat, respect voor elkaar, iets over hebben voor de ander en niet altijd en overal het eigen belang voorop stellen: dat zijn waarden die in allerlei Nederlandse tradities – lokaal en nationaal – al generaties lang worden doorgegeven. Het CDA koestert deze waarden die bepaalde zekerheid geven en tradities binnen onze samenleving bijeen helpen houden.

1.1 Lokale eigenheid

Harderwijk en Hierden kennen een rijke eigen geschiedenis en cultuur. Die geschiedenis en cultuur zijn belangrijk, want dat is wat ons bindt. Het vertelt ons ook iets over waar we vandaan komen en wie we zijn. Het CDA vindt het belangrijk dat de kennis hierover wordt doorgegeven aan de volgende generaties. Het CDA zou daarom graag zien dat aan de geschiedenis van Harderwijk en Hierden aandacht wordt geschonken tijdens de geschiedenislessen op de scholen in onze gemeente.

- **Geschiedenislessen over Harderwijk en Hierden als onderdeel van het onderwijsprogramma.**

1.2 Kunst & cultuur

Cultuur is belangrijk voor de mens en de samenleving. Het draagt onder meer bij aan de persoonlijke ontplooiing van mensen en een gevoel van verbondenheid binnen gemeenschappen. Het CDA ziet de rol van de gemeente met betrekking tot cultuur als een faciliterende en ondersteunende rol. Het CDA vindt daarnaast dat cultuur laagdrempelig moet zijn. Cultuur is voor iedereen!

Op jonge leeftijd kennis maken met de waarde van kunst en cultuur in Harderwijk is het uitgangspunt van de Cultuurwijzer. Deelname aan culturele activiteiten door kinderen is minder vanzelfsprekend dan meedoen met sportactiviteiten. Met de Cultuurwijzer krijgen ook de kinderen die niet of nauwelijks in aanraking komen met kunst en cultuur de mogelijkheid om hier ervaringen in op te doen en creativiteit op jonge leeftijd te ontwikkelen.

Het is goed om te zien dat een aantal culturele instellingen al nauw samenwerkt. Dit mag wat het CDA betreft verder uitgebreid worden met lokale verenigingen. Wat ons betreft is een cultuurplatform een zeer geschikt middel om kennis en ervaring met elkaar te delen en de banden aan te halen of te versterken. Tevens zien we hier de mogelijkheid om een groter effect te behalen, bijvoorbeeld bij het organiseren van culturele evenementen en de inzet van vrijwilligers daarbij.

Belangrijk is dat initiatieven vanuit de samenleving voor het behoud van cultureel erfgoed en ook de samenwerking tussen de diverse aanbieders ondersteund worden vanuit de gemeente. Ook het stimuleren van kunst in de openbare ruimte is voor het CDA van groot belang en wij

willen met herkenbare kunst dit meer toegankelijk te maken voor de inwoners van Harderwijk en Hierden. We zien hierbij de mogelijkheid om meer lokale kunstenaars te betrekken. Daarnaast pleit het CDA voor het investeren in het behoud van monumenten en beeldbepalende gebouwen in Harderwijk en Hierden. Het aankopen van deze objecten kan het behoud voor de toekomst verzekeren. Het CDA ziet daarom graag een terugkeer van een vergelijkbare instantie als N.V. Stadsherstel.

- **Uitbreiding van de Cultuurwijzer;**
- **Oprichten cultuurplatform;**
- **Een ondersteuningsfonds voor lokaal cultureel ondernemerschap;**
- **Herkenbare kunst van lokale kunstenaars in de openbare ruimte;**
- **Een instelling voor aankoop en restauratie van monumenten en beeldbepalende panden, bijvoorbeeld N.V. Stadsherstel.**

1.3 Veiligheid in de buurt

Het CDA beschouwt veiligheid als een fundamenteel recht voor alle inwoners van Harderwijk en Hierden. De inwoners van Harderwijk en Hierden moeten zich veilig en geborgen voelen. Wij richten ons in het bijzonder op het tegengaan van criminaliteit die een grote impact heeft op slachtoffers zoals auto- en woninginbraken. Aangifte doen van een misdrijf wordt steeds minder vaak gedaan. Eén van de redenen hiervoor is dat mensen dit online moeten doen of een afspraak moeten maken om aangifte te kunnen doen. Dit geeft een drempel terwijl het juist zo belangrijk is dat burgers aangifte doen, zodat misdrijven opgelost en geregistreerd worden. Het CDA vindt dan ook dat de gemeente de inwoners de mogelijkheid moet bieden om ook op het Huis van de Stad aangifte te kunnen doen. Dit willen wij mogelijk maken voor verlies van een paspoort of “lichte” misdrijven zoals vernieling, diefstal van een fiets of inbraak in een auto. Uiteraard dienen deze aangiftes opgenomen te worden door een daartoe bevoegd persoon. Tevens wil het CDA dat de gemeente een meldingsapp ontwikkelt voor het melden van overlast.

- **Persoonlijk aangifte kunnen doen in het gemeentehuis in plaats van op afspraak op het politiebureau;**
- **App voor melding van overlast.**

Een veilige gemeente creëer je door duidelijk te zijn in wat wel en niet kan en adequaat optreden. Wij vragen aandacht voor een veilige openbare ruimte en schoolomgeving en zijn voor het gericht aanpakken van problemen en overlast per wijk. Sommige hangplekken zorgen voor onacceptabele overlast en vragen om zo’n aanpak. Het CDA wil ook een daadkrachtige optreden tegen de straathandel in drugs en om die reden is een coffeeshop een plek die straathandel kan voorkomen. Wel willen wij dat de omliggende gemeenten ook hun verantwoordelijkheid pakken en een eigen coffeeshop toe gaan staan. De wijkmanager moet een groter mandaat krijgen binnen de wijk- en buurtteams en de contacten tussen diverse instanties versterken. Zo kunnen eventuele problemen snel en effectief opgelost worden.

- **Actief stimuleren van gemeenten in de regio om een eigen coffeeshop toe te staan;**
- **Meer zeggenschap voor de wijk- en buurtteams.**

1.4 Burgerschap

Het CDA onderstreept het belang van burgerschap en de waarden die daarbij horen. Hierbij valt te denken aan sociale verbondenheid, cultuur en cultureel erfgoed. Er zijn verschillende manieren waarop lokaal bestuur dit burgerschap kan versterken en ondersteunen, bijvoorbeeld door het aanstellen van buurtvertegenwoordigers. Buurtvertegenwoordigers zijn de ogen en oren voor de buurt en kunnen tevens het aanspreekpunt voor de gemeente zijn.

- **Aanstelling van een buurtvertegenwoordiger.**

In onze gemeente wonen veel burgers met een andere nationaliteit en/of culturele achtergrond. Wij zijn van mening dat niemand een toekomst kan opbouwen in een land waarvan men de tradities en waarden niet kent of niet wil delen. Om snellere integratie te bevorderen stellen wij voor om aan asielzoekers en statushouders een buddy te koppelen. Ook het verrichten van vrijwilligerswerk en het volgen van onderwijs bevordert de integratie. Het aanbieden van woonruimte aan statushouders zal in dit kader ook gespreid over de gemeente plaats moeten vinden. Verder stellen wij voor om in samenspraak met inwoners van Harderwijk en Hierden thema-avonden te organiseren, bij voorkeur in de eigen wijk, met oog voor de wensen en problemen die daar leven. Het is belangrijk ook mensen met een andere nationaliteit en/of culturele achtergrond hier nadrukkelijk bij te betrekken.

- **Koppeling van een buddy aan asielzoekers en statushouders;**
- **Spreiding woonruimte voor statushouders;**
- **Organisatie van wijkavonden.**

Het CDA vindt dat burgerinitiatieven ondersteuning verdienen vanuit de gemeente en dat hiervoor een beroep kan worden gedaan op een speciaal daarvoor opgericht fonds. Inmiddels kennen we “Samen kleuren we de Stad” en “Het Stadsidee”. Graag zien wij de oprichting van nog zo’n fonds dat met name bestemd zal zijn voor jongeren en hun ideeën. Te denken valt aan een fonds van jaarlijks 10.000,- euro waar jongeren dan initiatieven voor kunnen indienen. Wij willen vooral ook jongeren betrekken bij “Samen zijn wij Harderwijk” en vinden het belangrijk dat maatschappelijke stages aangeboden blijven.

- **Oprichten jongereninitiatief.**

1.5 Zondag, de waarde van rust, cultuur en ontmoeting

De zondag als rustmoment is voor het CDA van groot belang. Niet alleen vanuit religieus-, maar ook vanuit maatschappelijk oogpunt. Als de dag waarop we tijd kunnen doorbrengen met onze familie, vrienden of andere mensen die ons dierbaar zijn. In de huidige maatschappij waarin we leven, ligt er veel druk op mensen om te presteren. Veel mensen hebben nu al moeite om een goede balans tussen werk en vrije tijd te vinden.

Een zondag als vrije dag om 'op adem' te komen, is voor het CDA dan ook erg belangrijk. Ook de (kleine) ondernemer kan deze dag zijn winkel gesloten houden en zijn personeel een dag vrij geven, zonder open te gaan omdat de concurrentie ook open gaat.

Om deze redenen hebben wij ons in ons verkiezingsprogramma 2014-2018 uitgesproken tegen de invoering van een koopzondag. Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van vier jaar geleden hebben de politieke partijen die zich tegen de invoering van een koopzondag uitspraken een meerderheid behaald in de gemeenteraad. Tijdens de afgelopen collegeperiode (2014-2018) is op meerdere momenten zowel in de gemeenteraad als in de media de koopzondagkwestie aan de orde gekomen. Het CDA heeft op die momenten geen aanleiding gezien om van het standpunt zoals dat verwoord is in het verkiezingsprogramma van 2014 af te wijken.

Toch sluiten wij onze ogen niet als het gaat om de opvattingen en wensen in de Harderwijker samenleving over de invoering van de koopzondag. Met een nieuwe collegeperiode (2018-2022) voor de boeg, hebben wij tijdens een algemene ledenvergadering het standpunt gepeild van onze leden omtrent een eventuele invoering van de koopzondag. We hebben als CDA tijdens deze avond een goede discussie met elkaar gevoerd over de voor- en nadelen van de invoering van een koopzondag. In deze discussie werd stevast een aantal argumenten voor én tegen de invoering van de koopzondag genoemd. Als argumenten vóór de invoering van de koopzondag werden onder meer genoemd, dat het koopgedrag van consumenten is veranderd. Zo worden aankopen op internet op zondag gedaan, gaan we op zondag uiteten en is de horeca op de boulevard en in de binnenstad op zondag open. Ook zijn de toeristenwinkels op de boulevard op zondag geopend. In steeds meer steden wordt een (vorm van een) koopzondag ingevoerd, omdat de samenleving seculariseert. De invoering van een koopzondag kan daarnaast de Harderwijkse detailhandel een economische impuls geven. Als argumenten tegen de invoering van de koopzondag werden genoemd – naast de reeds genoemde voor het CDA meest zwaarwegende argumenten – dat de koopzondag in veel andere steden geen succes is gebleken en dat de openingstijden nu toereikend zijn.

In de afgelopen collegeperiode is gebleken dat het erop lijkt dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden in de Harderwijker samenleving van een meerderheid tegen de invoering van een koopzondag, naar een meerderheid voor de invoering van een koopzondag. Het CDA is een 'middenpartij' en neemt deze signalen uit de samenleving graag ter harte. Wij zullen ons daarom niet principieel uitspreken tégen de invoering van een koopzondag in de komende collegeperiode, indien daartoe een initiatief wordt ingediend. Dit betekent wel dat wij ons zullen (blijven) inzetten voor een balans tussen het behoud van de zondagsrust, het toerisme en de belangen van (kleine) winkeliers. Deze inzet heeft dan concreet gevolgen voor de volgende aspecten van een eventuele winkelopenstelling: de seizoenen, de duur, de openingstijden en het soort detailhandel dat op zon- en feestdagen geopend mag zijn. Naar onze mening zal de gemeente Harderwijk deze aspecten in samenspraak met alle belanghebbenden (burgers, ondernemers en gemeenteraad) uit moeten werken. Op deze manier wordt recht gedaan aan alle betrokken belangen!

2. Sterke Samenleving

Het CDA wil in de periode 2018 – 2022 aandacht blijven geven aan het buurt- en wijkgericht werken. De inwoners moeten zich veilig en thuis voelen op de plek waar zij wonen, leven en recreëren. Niemand staat er alleen voor, er is altijd iemand die naar je om kijkt. De gemeente geeft bewoners directe invloed op hun eigen omgeving. De ambtenaren zijn gericht op samenwerken met inwoners, bedrijven en organisaties. In plaats van achter het bureau beleid te ontwikkelen gaan ze in samenspraak met voorgenoemde partijen in gesprek om behoeftes te peilen, te inventariseren en nemen ze dit mee in nieuw te ontwikkelen beleid dan wel om bestaand beleid te herzien. De inwoners, bedrijven en organisaties staan centraal en niet de gemeente. De gemeente ondersteunt initiatieven die door de samenleving worden genomen. Mensen worden nadrukkelijk uitgedaagd om problemen samen op te pakken. De problemen worden niet opgelost door het maken van nieuwe regels, maar door onderlinge samenwerking.

2.1 Dienstverlening gemeente

De dienstverlening van de gemeente moet nog meer dan nu gericht zijn op van buiten naar binnen. De gemeente is er voor de inwoners en niet andersom.

- **Ten minste 1x per maand spreekuur college B&W;**
- **Elke wijk heeft zijn eigen wijkwethouder;**
- **Het aanvragen van bijvoorbeeld een nieuw rijbewijs of ander legitimatiebewijs moet digitaal mogelijk worden gemaakt;**
- **De ambtenaar komt aan huis waar het niet mogelijk is zelf naar het Huis van de Stad te komen voor het aanvragen van vergunningen, legitimatiebewijs, etc.**

Nieuwe inwoners moeten direct het gevoel hebben dat de gemeente er voor hen is.

- **Er wordt 1x per jaar een welkomstbijeenkomst georganiseerd voor nieuwe bewoners;**
- **Bij inschrijving ontvangt men een lokaal welkomstpakket met vouchers voor bijvoorbeeld Het Stadsmuseum, De Molen, etc.**

2.2 De rol van de burger verandert

Het duidelijk vastleggen van verwachtingen is belangrijk voor het slagen van burgerparticipatie. Niet op elk terrein is het noodzakelijk/gewenst participatie toe te passen. Voor een succesvol participatietraject is het belangrijk om eerst de inhoudelijke kaders en spelregels vast te leggen. Welke rol krijgen participanten? Waarover wordt inbreng gevraagd? Waarover niet? Wie neemt het uiteindelijke besluit en wat mogen politici er nog van vinden? Wat is de planning? Antwoorden op deze vragen dienen duidelijk geformuleerd te worden, zodat de kaders voor iedereen duidelijk zijn. Onduidelijkheden dienen vooraf te worden weggenomen, anders bestaat de kans dat burgers een volgende keer afhaken en het vertrouwen in de lokale politiek afneemt. Participatie is een middel, geen doel op zich.

- **Inwoners kunnen taken van de gemeente overnemen, maar de gemeente blijft eindverantwoordelijk.**

2.3 Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde voor de samenleving. Door de individualisering wordt het steeds lastiger voor verenigingen en organisaties mensen te vinden die vrijwilligerswerk willen uitvoeren. Om vrijwilligerswerk toegankelijker te maken voor eenieder moet deze flexibeler en aantrekkelijker worden vormgegeven. Veel inwoners van Harderwijk en Hierden zijn bereid tot het doen van vrijwilligerswerk maar vinden het moeilijk zich voor een lange periode vast te leggen aan een bepaalde organisatie omdat de thuis- of werksituatie zich daar niet voor leent. Om vrijwilligerswerk toegankelijker te maken pleit het CDA voor een flexibele uitvraag en inzet.

Bij betaald werk is het streven naar levenslang leren gemeengoed. Onze partij ziet dat ook vrijwilligers willen leren. De gemeente draagt bij in trainingen en workshops en een goede begeleiding voor vrijwilligers. Dit is soms nodig om verantwoord, veilig en met voldoening te kunnen werken. Tegelijkertijd sluit scholing ook aan bij de behoeften van vrijwilligers. Zij willen (naast zingeving) soms hun cv verrijken en kansen creëren op de arbeidsmarkt. Verder vindt het CDA dat organisaties die met vrijwilligers werken, niet belast moeten worden met onnodige en overbodige regelgeving.

- **Aanbod en vraag vrijwilligerswerk samen met het Servicepunt vrijwilligers aanbieden via de website van de gemeente Harderwijk;**
- **De verklaring van goed gedrag wordt kosteloos verstrekt aan vrijwilligers;**
- **Jaarlijks een evenement organiseren voor alle vrijwilligers;**
- **Handhaven en zo mogelijk uitbreiden van de huidige ondersteuningsstructuur;**
- **Aanbod van opleiding, training en deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers;**
- **Stimuleren van netwerken en samenwerken op deelgebieden.**

2.4 Sport

Sport en beweging is belangrijk als ontspanningsmiddel en leidt tot een gezonder leven. Daarnaast brengt het mensen met elkaar in contact. Sport speelt ook een belangrijke rol bij het overbrengen van normen en waarden zoals respect voor elkaar en teambelang. Bewegen is niet iets wat voor iedereen vanzelfsprekend is.

Het CDA kiest met nadruk voor breedtesport. Sport moet toegankelijk zijn voor iedereen. Mensen die door een beperking in de financiële sfeer hun sport niet kunnen betalen en moeten stoppen, dienen in aanmerkingen te komen voor een tegemoetkoming in de contributie of aanschaf van attributen/outfit. Ook is het belangrijk om mensen met een beperking mogelijkheden aan te bieden om te kunnen sporten en bewegen.

Om de inwoners van Harderwijk en Hierden kennis te laten maken met sporten en bewegen heeft de gemeente Harderwijk de Sportwijzer. Uit onderzoeken is gebleken dat wanneer vroegtijdig met sporten en bewegen wordt begonnen, dit meer vanzelfsprekend wordt en er meer bewustwording is. Bij de schoolgaande kinderen zou de gemeente Harderwijk zich kunnen aansluiten bij 'The Daily Mile' om bewegen onder de aandacht te brengen. 'The Daily

Mile' is een project waarbij alle kinderen elke dag een stuk wandelen of hardlopen. Sporten en bewegen is ook voor ouderen erg belangrijk, zij mogen niet worden vergeten.

De gemeente dient in haar sportbeleid rekening te houden met verenigingssporten, maar ook met individuele sporten in de openbare ruimten. Spel-, sport- en ontmoetingsruimten dragen positief bij aan de gezondheid en ontmoeting in de buurt. De ruimten moeten veilig en schoon zijn.

- **Inzet van buurtsportcoaches in combinatie met onderwijs en sport versterken;**
- **Sporten en bewegen bij ouderen onder de aandacht brengen en ouderen faciliteren in het sporten en bewegen;**
- **Sport en bewegen voor mensen met een beperking stimuleren;**
- **De Sportwijzer uitbreiden voor alle leeftijdscategorieën en meer onder de aandacht brengen;**
- **Buitenfitnessfaciliteiten in de openbare ruimten zoals bij het Strandeiland, het Hortuspark, het Plantage park en/of het Walsteinpark;**
- **Voldoende groen- en speelvoorzieningen in de wijk voor alle leeftijden.**

3. Wonen

Goede en voldoende woningen voor alle doelgroepen zijn essentieel voor een stad als Harderwijk. Het CDA vraagt voortdurend aandacht hiervoor. In Harderwijk wordt momenteel veel nieuw gebouwd in het Waterfront en Harderweide. Bij deze nieuwbouw en die van de toekomst zal er gestuurd moeten worden op de wensen van inwoners qua leeftijd en gezinssamenstelling.

3.1 Toename ouderen

Uit geografisch onderzoek blijkt dat in het jaar 2025 20% van de inwoners ouder dan 65 jaar zal zijn. Het merendeel hiervan voert een één-persoonshuishouden. Met het oog daarop dienen wij hier nu al rekening te houden. Wij zien daartoe mogelijkheden door het bouwen van woonzorgcomplexen. Uitgangspunt hierbij is dat zorg en wonen in elkaars nabijheid zijn.

Ouderen moeten langer thuis blijven wonen, niemand komt meer zonder zorgindicatie het zorghuis binnen. Als CDA willen wij stimuleren dat er ook kleinschalige woonvoorzieningen komen, in de eigen vertrouwde buurt. Zolang ouderen er geen aanspraak op kunnen maken, is ondersteuning thuis belangrijk.

3.2 Starters

Speciaal aandacht dient er te worden gegeven aan de jonge starters. Er moeten voor hen voldoende betaalbare huur- of koopwoningen beschikbaar komen/zijn om te voorkomen dat zij uit Harderwijk vertrekken. We bouwen met het oog op de toekomst en niet op wat nu nodig is.

Eén keer per vier jaar moet de gemeente een stadsgesprek organiseren waar de ontwikkelingen rondom woningbouw besproken worden met stakeholders. Stakeholders in deze zijn onder andere de woningcorporaties en projectontwikkelaars. De gegeven input dient als basis voor het actualiseren van de woonvisie.

3.3 Woonomgeving

Het niveau van het groenonderhoud moet omhoog van kwaliteitsniveau C naar B en onkruid moet beter aangepakt worden. Een goed onderhouden groene buurt blijft eerder netjes. De gemeente moet verder gaan met het stimuleren van moestuinen in de openbare ruimte en het aanplanten van eetbare soorten groen.

- **Voldoende divers aanbod voor starters;**
- **Extra woningen realiseren voor een- en tweepersoons huishoudens;**
- **Woonzorgzones realiseren bij zorginstellingen;**
- **Stimuleren kleinschalige woonvoorziening voor ouderen;**
- **Het onderhoudsniveau van het groen omhoog brengen;**
- **Stimuleren moestuinen in de openbare ruimte.**

De wijk is in de eerste plaats een veilige plaats om te wonen en samen te leven. Dit is de verantwoordelijkheid van de bewoners zelf. Samen met de gemeente, politie, sociale partners en het wijk- en/of buurtteam werkt de buurt aan eigen veiligheid en schoonhouden van openbare ruimte.

- **Stimuleren van Whatsapp-groepen om de buurtveiligheid te vergroten;**
- **Geen donkere plekken en wegen rondom kinderrijke locaties;**
- **Politie en handhaving is zichtbaar aanwezig.**

4. Familie en Gezin

Voor het CDA is elk gezin van waarde, in welke samenstelling dan ook. De families vormen het startpunt van ons leven waar we – als het goed is – in geborgenheid mogen opgroeien. Door allerlei omstandigheden zien we ook steeds meer samengestelde gezinnen. Het CDA vindt het mooi dat ook op die manier volwassen mensen verantwoordelijkheid nemen voor elkaars kinderen. In veel gezinnen nemen ook andere familieleden een belangrijke rol in: opa's en oma's die oppassen, of een tante die in lastige tijden bijspringt. De zorg in Nederland zou ondenkbaar zijn zonder de inzet, liefde en aandacht van deze mensen. Wij hebben daar grote waardering voor en voelen het als een plicht om hun zorg te ondersteunen en te vergemakkelijken.

4.1 Gezinnen

In al die gezinnen en families worden waarden en normen overgedragen en leren we samen te leven. We ontvangen en geven liefde, toewijding en inzet. In tijden van tegenslag is familie vaak de plek waar we bescherming en ondersteuning vinden. We vieren er de mooiste momenten van het leven en delen er ons leed. Families en gezinnen zijn van onschatbare waarde en verdienen erkenning en waardering voor de rol die ze spelen.

Met het grootste deel van de Harderwijkse jongeren gaat het goed: ze zijn gezond, doen naar vermogen mee op school, hebben een rijk sociaal leven en voelen zich goed. Juist vanuit die positieve houding zien wij dat een “steuntje” dan helpt. Voor gezinnen zijn er enkele zaken die het leven soms net even makkelijker maken. Als CDA willen wij helpen door meer activiteiten (zoals het Huttenfeest) te organiseren. Kinderen vinden vermaak, vrienden en gezelligheid en dat alles ook nog eens dicht bij huis. De activiteiten kunnen een combinatie van spelend leren zijn, maar we denken ook aan samenwerkingen met de verschillende sportverenigingen die Harderwijk en Hierden rijk zijn. Wat gezinnen ook helpt is hulp bij het vinden van oppas, vooral bij urgente zaken. Dan is een oppascentrale een uitkomst. Het CDA wil graag een netwerk aanleggen waarbij mensen, juist bij acute situaties, erop kunnen vertrouwen dat er iemand voor ze is om hen te helpen.

- **Meer activiteiten voor kinderen organiseren;**
- **Instellen oppascentrale.**

(V)echtscheiding

Helaas blijven niet alle ouders bij elkaar. Naast dat een scheiding voor de twee ouders zelf ingrijpend is, zijn de gevolgen voor de kinderen in het gezin dat ook. Zeker voor de kinderen die een vechtscheiding meemaken. Zij doen het gemiddeld minder goed op school, zijn vaker agressief en gevoeliger voor depressiviteit. In sommige gemeenten is de helft van alle jeugdhulpvragen gerelateerd aan echtscheidingen.

Wij komen op voor deze kinderen. Daarom is het belangrijk dat als ouders besluiten uit elkaar te gaan, zij bij de gemeente terecht kunnen voor hulp en advies om een vechtscheiding te voorkomen. Wij bepleiten de mogelijkheid van opvoedondersteuning in moeilijke en makkelijke tijden. Een gezinscoach is dan goed en dient alle belangen. Toch willen wij een vertrouwenspersoon aanstellen die er speciaal voor de kinderen is, zodat ze altijd – ook buiten school – iemand hebben om mee te praten, die naar hen luistert en die voor hen bemiddelt.

- **Vertrouwenspersoon voor kinderen instellen.**

Pleegzorg

In het bijzonder noemen we ook de pleeggezinnen waarin kwetsbare kinderen de kans krijgen even op adem te komen of zelfs een nieuw 'thuis' vinden. Wij zien dat veel pleegouders moeite hebben om alle kosten van hun pleegkind te kunnen voldoen met de vergoeding die zij momenteel ontvangen. Hierbij blijft er vaak te weinig budget over voor goede begeleiding van het kind. Wij als CDA bepleiten een reële vergoeding voor de kosten die pleegouders moeten maken.

- **Geef een reële vergoeding voor de kosten die pleegouders moeten maken.**

4.2 Kindvriendelijke buurten

Sport en beweging

De buurt waarin kinderen opgroeien is erg belangrijk. Ieder kind verdient een veilige en uitdagende leefomgeving waarin het kan spelen en veilig kan opgroeien. Het CDA vindt het van belang dat kinderen veel buiten kunnen spelen: ze leren daardoor spelenderwijs samen te leven. Ook is buitenlucht gezond en draagt beweging bij aan het voorkomen van overgewicht. Helaas is dat laatste, vooral in steden, een steeds groter wordend probleem. Een goede inrichting van de openbare ruimte die buiten spelen mogelijk en aantrekkelijk maakt is daarom essentieel. Schoolpleinen, sportveldjes zoals Cruyff Courts en speelplaatsen kunnen daar een goede rol bij spelen. Wat volgens ons aangelegd moet worden is een grote speeltuin in de kinderrijke wijken. Als aanvulling op de kleine speeltuinen is het goed om ook grote speeltuinen te hebben. Met een grote "WAUW" factor en die ook uitdagend is voor iets oudere kinderen. Een speeltuin waar je jeugdherinneringen van krijgt.

Verkeersveiligheid

Een andere voorwaarde is dat de buurten waarin kinderen opgroeien veilig zijn. Daarom wil het CDA vooral in kinderrijke buurten een gerichte aanpak van criminaliteit en verkeersonveilige situaties. Om die reden willen wij het verkeersveiligheidsplan (waarin 103 gevaarlijke punten in Harderwijk staan) sneller opgelost en uitgevoerd hebben. Verkeersveiligheid is zo'n belangrijk punt, maar het is in Harderwijk moeilijk om daar een oplossing voor te vinden. Voor mensen is het makkelijk om het probleem te ontdekken doordat je een onveilig gevoel krijgt. Een oplossing vinden lukt daarentegen dikwijls niet en daarom is het CDA blij dat het Verkeersplatform is ingesteld. In dat platform zitten Harderwijker rijschoolhouders, Veilig Verkeer Nederland, de Fietzersbond en de politie. Zij kennen Harderwijk en Hierden en zij kennen de regels. Professionals die zich inzetten voor een veiliger Harderwijk.

Het CDA wil dat aanvullen met een BOA (bijzonder opsporingsambtenaar) die verkeersveiligheid als enige taak heeft. Door die specifiek in te zetten weten de inwoners, maar ook scholen en bedrijven, bij wie zij moeten zijn voor vragen en opmerkingen. Deze BOA kan dan ook optreden en handhaven als het gaat om snelheid binnen een woonerf. Daar mag je maar 15 km per uur vanwege spelende kinderen, maar toch rijden veel bewoners en bezoekers van die wijk harder. Een BOA kan dan ook optreden. Wat het CDA betreft kunnen en moeten ook meer buurten worden aangewezen als woonerf.

Burgerinitiatieven

Burgerinitiatieven op het gebied van spelbegeleiding, zoals speel-o-theken, speeltuinen, scouting en kindervakantiewerk zijn van groot belang en kunnen rekenen op medewerking van ons.

Waar wij geen medewerking aan willen verlenen is een coffeeshop rondom scholen of buiten de Binnenstad. Geen coffeeshop in de andere wijken.

- **Aanleg van een grote speeltuin in kinderrijke wijken;**
- **Gerichte aanpak criminaliteit en verkeersonveilige situaties;**
- **Aanstellen van een BOA met als taak ‘verkeersveiligheid’;**
- **Meer gebieden aanwijzen als woonerf;**
- **Burgerinitiatieven op het gebied van spelbegeleiding juichen wij toe;**
- **Geen coffeeshop dichtbij scholen of buiten de binnenstad.**

4.3 Onderwijs

Het is zaak om kinderen thuis en op school goed voor te bereiden op hun rol en plek in de samenleving en de wereld daarbuiten. Goed onderwijs biedt alle kinderen en jongeren de kans om hun talenten te ontwikkelen en uit te groeien tot volwaardige en betrokken inwoners. Hoewel de invloed van de gemeenten op de inhoud van het onderwijs beperkt is, moet er ook op lokaal niveau veel aandacht zijn voor onderwijs.

Vervoer

Bij leerlingenvervoer staat het belang van het kind voorop. We willen daarbij zoveel mogelijk gebruik maken van het regulier openbaar vervoer, bijvoorbeeld door verplaatsing van haltes of aanpassing van busroutes en -tijden, maar ook door veilige fietsroutes. Nog makkelijker zou zijn als er een onderwijsboulevard bij het station (het huidige Struikterrein) zal komen. Dichterbij het station kan bijna niet. Makkelijk te bereiken voor schoolgangers uit Harderwijk en de hele regio.

Gebouwen

Het is belangrijk dat basisschoolgebouwen ‘fris’ zijn, een goed en gezond binnenklimaat hebben en zo snel mogelijk energieneutraal zijn. Stel een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) op voor alle scholen, waarin duurzame renovatie en het binnenklimaat een belangrijke plek innemen. Scholen gaan zelf over de schoonmaak, maar de gemeente gaat met hen over de bouw en de installaties.

School voor peuters

Peuterspeelzalen en kinderopvang willen we samenvoegen tot één voorschool, zodat deze kinderen met elkaar spelen én leren. Wij willen dat kinderen tussen twee en vier jaar recht krijgen op een aantal dagdelen voorschool, met de mogelijkheid voor aanvullende opvang (BSO) voor ouders die dat willen. Die BSO is dan gekoppeld aan de basisschool en zorgt niet alleen voor opvang, maar nog meer wordt de BSO dan een aanvulling op het onderwijs en sport.

Gezonde levensstijl

Gezondheid is zeer belangrijk en een gezonde levensstijl leren is essentieel op de basisschool. Om die reden stellen wij voor om een paar simpele zaken op de basisscholen te regelen namelijk: fruit op school (net zoals je vroeger schoolmelk had) en een “Daily mile”. De Daily mile is een project waarbij alle kinderen elke dag een stuk lopen of wandelen. Gewoon omdat het goed voor ze is.

Digitalisering

Digitalisering is de toekomst en de kinderen van nu gebruiken steeds vroeger computers. Ze leren van computergebruik, maar juist ook mét de computer. Om die reden willen wij als CDA dat kinderen al op de basisschool (vanaf groep 5) leren programmeren. Het kennismaken met ICT is, meer dan vroeger, van groot belang.

Zwemonderwijs

Zwemonderwijs is geen taak voor de basisschool, maar is een taak van de ouders. Wij willen zwemlessen in de eigen gemeente goedkoper maken. Nu gaan veel Harderijker gezinnen nog op zwemles in Nunspeet of Ermelo.

Vrije dagen voor basisschoolleerlingen

Als CDA willen wij geen betutteling, maar hechten wij wel aan regels. Wij willen voor Harderwijk dan ook een nieuw voorstel doen. Iedere basisschoolleerling (en feitelijk de ouders daarvan) moet vijf dagen zelf ter beschikking hebben waarop zij “vrije dagen voor de basisschool” kunnen regelen. Dat zijn geen extra vrije dagen, maar deze ontstaan door bijvoorbeeld een meivakantie te verkorten. Die flexibiliteit helpt, maar zorgt ook voor duidelijkheid en gelijke behandeling.

Al eerder in ons programma vertellen wij dat verkeersveiligheid essentieel is. Aanvullend op die punten willen wij dat ook op de middelbare school les wordt gegeven over verkeersveiligheid, maar bovenal fietsveiligheid.

- **Onderwijsboulevard bij het station;**
- **Meerjarenonderhoudsplan voor alle scholen;**
- **Peuterspeelzalen en kinderopvang samenvoegen tot een voorschool;**
- **Fruit op school en ‘daily mile’;**
- **Kinderen leren programmeren op de basisschool;**
- **Zwemonderwijs goedkoper maken;**
- **Vijf vrije dagen voor de leerlingen van de basisschool ter vrije keuze;**
- **Les geven op middelbare school over fietsveiligheid.**

4.4 Hulpverlening gezinnen

De school is vaak één van de eerste plekken waar een kind aanklopt voor hulp. Het is belangrijk dat scholen de weg weten naar de lokale toegang tot jeugdhulp. Het CDA vindt het belangrijk dat scholen en jeugdhulpinstellingen zich in gelijke mate verantwoordelijk voelen voor het welbevinden van het kind. Helaas groeien nog steeds kinderen op in (relatieve) armoede of in moeilijke thuissituaties. Dat is voor ons niet acceptabel. Kinderen moeten de kans krijgen zich volledig te ontplooiën en volop mee te doen in de maatschappij.

De gemeente kan er – bijvoorbeeld tijdens keukentafelgesprekken – aan bijdragen dat scholen en instellingen elkaar weten te vinden. Wij bepleiten dat gemeente, jeugdhulpinstellingen en onderwijs nauw samenwerken bij het ontwikkelen en uitvoeren van preventieprojecten om bijvoorbeeld middelengebruik (alcohol en drugs) en seksueel overschrijdend gedrag tegen te gaan.

Investeer – eventueel met buurgemeenten – in een gerichte aanpak om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Bijvoorbeeld via tijdige en regelmatige huisbezoeken en het vergroten van de ouderbetrokkenheid.

Laag inkomen en kinderen

Er is helaas een verband tussen de financiële situatie thuis en de schoolprestaties van een kind. Daardoor ontstaat vaak 'overerfbare' armoede. Om dit tegen te gaan kan een gemeente ervoor kiezen bijles voor kinderen uit minima-gezinnen financieel mogelijk te maken.

Zaken om armoede onder kinderen tegen te gaan, moeten in een kindpakket worden samengevoegd zodat in één keer overzichtelijk is welke zaken ten goede komen aan kinderen. Een kindpakket moet ervoor zorgen dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen mee kunnen doen op school en in hun vrije tijd, bijvoorbeeld als het gaat om de bibliotheek, zwemmen en sport.

- **Nauwe samenwerking gemeente, jeugdhulpinstellingen en onderwijs bij ontwikkeling en uitvoering preventieprojecten;**
- **Gerichte aanpak om schoolverlating te voorkomen;**
- **Bijles voor kinderen uit minima-gezinnen financieel mogelijk te maken;**
- **Instellen kindpakket.**

4.5 Samen met maatschappelijke organisaties

Het CDA is dé partij van de samenleving. Het is als geen ander in staat de balans te vinden tussen individuele verantwoordelijkheid en solidariteit. Inwoners, vrijwilligers, lokale ondernemers, verenigingen en geloofsgemeenschappen hebben vaak waardevolle ideeën over de zorg voor elkaar. Daarom is een vast contact met deze organisaties van belang.

Kerken

Kerken en overheden hebben verschillende verantwoordelijkheden, maar zij hebben ten minste één ding gemeen: zij dienen dezelfde mensen. Kerken voeren al veel langer keukentafelgesprekken dan gemeenten. Hoe vaak zitten voorgangers en vrijwilligers van kerken niet bij gezinnen thuis? Kerken dragen dus ook een schat aan wijsheid en ervaring met zich mee. Het zou dan ook gek zijn die kennis onbenut te laten. Bij de ontwikkeling van beleid voor het sociaal domein is het dan ook belangrijk de kennis van kerkelijk werkers over bijvoorbeeld eenzaamheid, armoede, gezinsproblematiek en verslavingen te betrekken. Maar niet alleen bij problemen kunnen zij helpen. Juist ook bij activiteiten voor jongeren (onder de 18) kunnen zij een positieve rol spelen.

- **Benut kennis en ervaring vanuit kerken bij ontwikkeling beleid sociaal domein.**

Verenigingen

Verenigingen met al hun vrijwilligers zijn het cement van de samenleving. Daar leren jongeren dat sport leuk is, samen te werken, om te gaan met teleurstellingen, de handen uit de mouwen te steken, respect te hebben voor gezag (trainer, scheidsrechter) en wellicht zelfs mee verantwoordelijkheid te dragen voor het beheer en onderhoud van een terrein. Door jongeren te laten bewegen, leveren verenigingen een belangrijke bijdrage aan een gezonde levensstijl. Daarom vinden wij het belangrijk dat ieder kind kan sporten of zich kan ontwikkelen via muziek, toneel of andere culturele vorming. Ook is meer bewegen vaak onderdeel van het behandelplan van een jongere met psychische problemen. Het CDA vindt het belangrijk dat

jongeren die extra uitdagingen in het leven ervaren, juist bij verenigingen succeservaringen op kunnen doen. Daarom is het belangrijk dat geïnvesteerd wordt in vrijwilligers zodat zij goed om kunnen gaan met jongeren die specifieke aandacht vragen. Koop als gemeente coaching in ten behoeve van jeugdtrainers zodat zij leren omgaan met jongeren die bijzondere aandacht nodig hebben. Ook is het belangrijk dat jeugdtrainers de weg weten te vinden als zij het gevoel hebben dat de situatie van één van hun jeugdleden 'niet pluis' is.

Wijkgebouwen

Wijkgebouwen spelen een belangrijke rol bij ontmoetingen en activiteiten in de wijk. De multifunctionele gebouwen (zoals de Roef, Tinne en Kiekmure) gelden als centraal ontmoetingspunt voor jong en oud. Meer en meer zal daar ook zorg bij moeten komen als aandachtspunt. Door de centrale functie van de wijkcentra kunnen zij een rol spelen bij het voorkomen van eenzaamheid. Het samen eten is daar een simpel voorbeeld van. Bij wijkgebouwen hoorden vanuit vroeger ook wijkverenigingen. Dit wordt steeds minder, maar wij zien gelukkig buurtverenigingen ontstaan. Dat buurten en wijken goed worden vertegenwoordigd is goed, maar bovenal zou het goed zijn als mensen uit de buurt elkaar vinden en samen hun oplossingen bedenken voor problemen op het gebied van groen, bestrating, verlichting of ontmoeting. Die oplossing moeten zij bedenken en een gemeente dan willen uitvoeren. Met de oplossing vanuit de buurt is het wel van belang dat iedere buurt ook vertegenwoordigd is of wordt. Als CDA willen wij dus dat elke wijk of buurt een vereniging heeft en ook vrij gebruik kan maken van wijkgebouwen.

Sportverenigingen

Bij sportverenigingen worden bewegen, ontmoeten, vriendschappen ontwikkelen en sociale vaardigheden geleerd. Hoe mooi zou het dan zijn als ook sportverenigingen met elkaar gaan samenwerken. De plannen van de Sytel zijn een mooi voorbeeld van de hockey-, voetbal- en jeu-de-boulesvereniging die samen plannen maken. Voor Unitas (samen met handbal en de RSG), maar ook voor VVOG en Athlos kunnen daar mooie initiatieven liggen. Denk bijvoorbeeld aan het gezamenlijk gebruik van gebouwen, velden en parkeren. Het oplossen

van het parkeerprobleem van VVOG, Strokel, Athlos en de Scouting is een mooie proef daarvoor. Veel van deze verenigingen met een eigen accommodatie staan financieel onder druk door de bijbehorende kosten die inherent zijn bij het in bezit hebben van een eigen gebouw. Verenigingen moeten de ruimte krijgen hun accommodatie zo optimaal mogelijk in te zetten. De kantine van nu moet kunnen uitgroeien naar bijvoorbeeld het

wijkhuis/ontmoetingscentrum van de wijk, of de voor- en naschoolse opvang van de in de buurtgelegen school. Kosten om op topniveau mee te draaien komen voor rekening van de vereniging zelf.

Verenigingen dienen financieel bij te dragen in de vorm van huur en adequaat onderhoud van faciliteiten die door de gemeente ter beschikking worden gesteld. Verenigingen met een eigen accommodatie dienen verder dan nu te worden uitgedaagd om hun accommodaties multi-inzetbaar te maken.

- **Coaching inkopen voor jeugdtrainers om te leren omgaan met jongeren die bijzondere aandacht nodig hebben;**
- **Instellen wijk- of buurtvereniging voor elke wijk of buurt, die vrij gebruik kan maken van de wijkgebouwen;**
- **Meer samenwerking sportverenigingen, bijvoorbeeld bij de aanpak van parkeerproblematiek;**
- **Verenigingsgebouwen moeten vrijgesteld worden van gemeentelijke belastingen;**
- **Sportkantines inzetten voor meer dan alleen sport, dus ook voor cultuur, onderwijs en/of buurtwerk.**

5. Zorg voor Elkaar

Het CDA streeft naar een samenleving waar mensen zoveel mogelijk mee kunnen doen ongeacht geslacht, leeftijd, inkomen, geaardheid en eventuele beperkingen. Wij zetten in op een samenleving die een goede sociale verbondenheid kent met gebundelde inzet van vrijwilligers, mantelzorgers en professionals in een hecht netwerk dat werkt volgens het principe één gezin, één plan, één hulpverlener. Hulpbehoevenden worden ondersteund op een manier die bij hen past. Wij waken ervoor dat we in de gemeente allerlei nieuwe regels gaan vastleggen die maatschappelijke problemen niet echt gaan oplossen.

5.1 Preventie

Als CDA vinden wij het belangrijk dat eenieder gelukkig en gezond kan zijn en kan voorzien in zijn of haar levensbehoeften. Inwoners zijn hiervoor in de eerste plaats zelf verantwoordelijk. Hierbij is voorkomen beter dan genezen. De kosten van het investeren in welzijn, cultuur en sport zijn minder hoog dan de zorgkosten. Aan ons de taak om samen met de gemeente en met maatschappelijke organisaties, sportclubs en scholen te zorgen voor een gezonde omgeving voor kinderen en jongeren. Ook de volwassenen/ouderen mogen wij hierin niet vergeten, zij hebben ook recht op een omgeving waarin bewegen en gezond eten wordt gestimuleerd.

5.2 Persoonlijke kracht

Wij gaan uit van de persoonlijke kracht en waardigheid van de inwoners van Harderwijk en Hierden. Natuurlijk houden wij rekening met wat mensen niet kunnen, maar ons vertrekpunt is wat mensen wel kunnen. Dit alles vergt maatwerk, ook bij de thuiszorg. Ieder mens is uniek. Laaggeletterdheid komt steeds vaker voor (11% van de Nederlanders), maar er ligt nog een zwaar taboe op. Wij hebben inwoners in onze gemeente wonen die moeite hebben met lezen en schrijven. Hierdoor kunnen zij moeilijker mee doen in een wereld waarin internet, sociale media en e-mail een steeds grotere rol gaan spelen. Wij willen dat deze mensen opnieuw de kans krijgen om aan deze vaardigheden te werken. Wij verwachten dat zonder herkenning en aanpak het aantal laaggeletterden de komende jaren alleen maar zal toenemen. Om die reden willen wij het taalhuis in de bibliotheek en het taalcafé in de stad stimuleren.

- **Laaggeletterdheid met 50% verminderen;**
- **Versterken digitale vaardigheden van inwoners Harderwijk door het aanbieden van computercursussen en workshops.**

Het CDA wil zich hardmaken voor de kwaliteit van het leven voor eenieder. Zo ook voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen (EPA). Wij vinden het van belang dat er een goede samenwerking is met cliënt- en familieorganisaties van de GGZ. Voor uitwisseling van expertise en ervaringen, zodat er gezamenlijk wordt gewerkt aan kwaliteit van leven van deze groep kwetsbare mensen. Daarnaast kan er ondersteuning worden geboden aan naasten. Vormen van ondersteuning en uitwisseling van ervaringen kan ingebed worden in herstelacademies. De herstelacademie biedt een vrije ruimte, een ontwikkel plek waar mensen

met een kwetsbaarheid middels educatie en zelfhulp kunnen werken aan hun herstel. Herstelacademies zijn cliënt gestuurd en hier zouden cliënten, familieleden en naasten trainingen kunnen volgen uit het rijke aanbod van familieverenigingen.

- **Betere samenwerking met cliënt en familieorganisaties GGZ;**
- **Ondersteuning bieden bij oprichten van herstelacademie GGZ.**

5.3 Omzien naar elkaar

Zorg heb je nodig als je ziek bent of leeft met een handicap of beperking. De meeste mensen die zorg nodig hebben willen dit zo goed en lang mogelijk in hun eigen omgeving organiseren. Wij willen deze zorg dicht bij huis versterken en beter organiseren, zodat professionele zorg en ondersteuning aansluiten bij de keuzes van mensen. Dit om zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven te kunnen behouden. Innovatie en nieuwe medische inzichten helpen daarbij en het persoonsgebonden budget is een belangrijk instrument om die zorg naar eigen wens in te richten. Omzien naar elkaar kan ook door vrijwilligerswerk te doen.

Mantelzorgers zijn de zachte kant in de zorg voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. Mantelzorgers vinden het normaal om te zorgen voor een hulpbehoevend familielid of kennis. Wij vinden dat de gemeente niet kan korten op zorg als er geen mantelzorg is om dat op te vangen. Ook de buurtverpleegkundige moet bij het oordeel over de vraag hoeveel zorg iemand nodig heeft, goed kijken

naar de draagkracht van de mantelzorger en dit afstemmen met de gemeente. Daarnaast moet de dagopvang en de respijtzorg in de gemeente op orde zijn, zodat mantelzorgers van tijd tot tijd even op adem kunnen komen.

- **Instellen van een mantelzorgvoucher: een waardebon die besteed kan worden bij lokale ondernemers (winkels, restaurants en culturele voorzieningen);**
- **Administratieve ondersteuning aanbieden bij invullen van formulieren;**
- **De gemeente staat naast de mantelzorger en faciliteert indien nodig op het gebied van scholing en training;**
- **Aanbieden van/zorg dragen voor voldoende respijtmogelijkheden voor mantelzorgers.**

5.4 Eenzaamheid

Eenzaamheid is een groot probleem in onze samenleving. Het komt in alle leeftijdscategorieën voor en in alle lagen van de samenleving. De zorg en aandacht voor de eenzamen onder ons is een verantwoordelijkheid van ons allemaal, van familie, burens, kennissen en verenigingen. Wij moeten onderzoeken waar de mensen die zich eenzaam voelen behoefte aan hebben. Ze laten merken dat ze niet alleen zijn. Langdurige eenzaamheid kan leiden tot gezondheidsrisico's en sociaal isolement. Door eenzaamheid onder de aandacht te brengen, wordt de drempel verlaagd voor de eenzamen om in actie te komen.

Eenzaamheid komt veel voor bij de ouderen in onze gemeente. Zij hebben over het algemeen veel kennis en werkervaring opgedaan in hun leven. Het is zonde als al deze kennis en ervaring verloren gaat.

- Ouderen oproepen hun talent en kennis in te zetten voor de gemeenschap;
- De app “Klusjes voor elkaar” en “Thuis afgehaald” meer onder de aandacht brengen;
- In kaart brengen eenzaamheid onder de bevolking van Harderwijk en Hierden;
- In kaart brengen van de behoeftes van eenzamen en hiervoor een plan van aanpak maken, in samenwerking met de doelgroep zelf.

5.5 Lokale toegang

Als jongeren in meer of mindere mate een steuntje in de rug nodig hebben, is het belangrijk dat dit in iedere gemeente goed gebeurt. Buurt- of wijkteams en Centrum Jeugd en Gezin (CJG) functioneren inmiddels in diverse gemeenten in Nederland. Dergelijke multidisciplinaire teams op buurt- of wijkniveau gevestigd, functioneren goed en vangen veel vragen op over

zorg, welzijn, opvoeding en jeugdhulp die niet door dure specialistische hulp hoeven te worden behandeld. Het CDA kiest voor toegang tot zorg en welzijn door gebiedsgerichte (met wijkteams) organisatie. In een aantal situaties kan het beter zijn om het anders te doen, bijvoorbeeld vanwege de schaal of omdat andere 'logische vindplaatsen' een beter uitgangspunt vormen voor de toegang, zoals het CJG, de

praktijkondersteuner van de huisarts of scholen. Essentieel is dat de drempel om hulp te zoeken voor ouders zo laag mogelijk wordt. Het CJG kan hiervoor worden ingezet. Ouders zijn immers reeds bekend met het CJG. In de ideale situatie blijft het CJG ook na het vierde levensjaar van kinderen ouders waar nodig helpen en ondersteunen. Het signaleren van mogelijke problemen wordt dan ook geborgd.

- Het CJG ook na het vierde levensjaar van kinderen een rol laten spelen, om zo de drempel voor ouders om hulp te zoeken zo laag mogelijk te maken;
- De bereikbaarheid van het CJG vergroten.

5.6 Zorgdrempel

Belangrijk is dat de toegang tot zorg zo is georganiseerd dat jongeren naar de meest adequate zorg op het juiste moment worden geleid: dus 'licht' waar het kan en 'zwaar' waar het moet. Wij vinden dat het niet uit moet maken onder welke wet een bepaalde vorm van zorg valt (denk bijvoorbeeld aan de scheidslijn tussen WMO en jeugdzorg). De digitale omgeving van de gemeente zal hier dan ook op aangepast moeten worden. Makkelijker en met meer mogelijkheden.

Wij bepleiten een veel betere overgang tussen de verschillende vormen van zorg en vinden dat de gemeente jongeren en hun familie daarin duidelijk en op tijd moet begeleiden. Vaak gaat maar de helft van alle verwijzingen naar jeugdhulp via de lokale toegang. Ook huisartsen, kinderartsen en voogdij-instellingen vormen een toegangspoort tot de jeugdzorg. Het is belangrijk om als gemeente te investeren in de relaties met deze verwijzers om ook samen met hen te werken aan een transformatie van de jeugdzorg. Betrek huisartsen, zorgverzekeraars en instellingen bij de versterking van lokale toegangspoorten tot de zorg die nodig is, bijvoorbeeld door het versterken van de praktijkondersteuning van huisartsen.

Onze aandacht ligt ook bij een ander probleem: er zijn te weinig huisartsen in Harderwijk, waardoor zij een hoge werkdruk kennen. Als CDA willen wij meer huisartsen en ook huisartsen in elke wijk.

Versterk de samenwerking tussen basisscholen en de wijkteams. Juist om de drempel voor ouders te verlagen. Bijvoorbeeld door een periodiek overleg met leerkrachten of een spreekuur van het wijkteam op school.

5.7 Onderwijs op afstand

Als nieuw punt willen wij een Digitale school (VR) voor heel zieke kinderen die gedurende hun ziekbed niet fysiek naar school kunnen. Vanuit de scholen en de gemeente willen wij met een initiatief komen waarbij deze kwetsbare kinderen met behulp van camera's en live verbindingen toch deel kunnen nemen aan hun klas. Dat zal een moeilijk proces zijn met verzekeraars en ICT, maar het is van groot belang voor zieke kinderen en ook voor het besef van de kinderen in hun omgeving.

- **Betere overgang tussen verschillende vormen van zorg;**
- **Betere samenwerking tussen gemeente en huisartsen, kinderartsen en voogdij-instellingen;**
- **Versterk praktijkondersteuning huisartsen en meer huisartsen in elke wijk;**
- **Versterk samenwerking tussen basisscholen en wijkteams;**
- **Instellen digitale school voor zieke kinderen.**

5.8 Jeugdzorginstellingen

Zorginstellingen zijn voor het CDA belangrijke partners om onze jongeren de juiste hulp en ondersteuning op het juiste moment te geven. Wij vertrouwen de zorgprofessional en vinden het onwenselijk dat de gemeente op zijn of haar stoel gaat zitten. Het is daarbij belangrijk dat de gemeente een financieringsvorm hanteert die dit partnerschap ondersteunt. Veel jongeren dreigen 'tussen wal en schip te vallen' als ze 18 worden. Vaak gaan ze dan 'over' van de Jeugdwet naar bijvoorbeeld de Zorgverzekeringswet. Het CDA vindt het belangrijk dat de gemeente oog heeft voor deze situatie en hier een gerichte aanpak voor ontwikkelt. Er is nog een wereld te winnen door sneller maatwerk te leveren voor de juiste hulp voor het kind en bureaucratie terug te dringen. Wachtlijsten in de jeugdzorg zijn voor ons onaanvaardbaar.

- **Maak instellingen met lokale toegangen tot zorg en welzijn samen verantwoordelijk voor het opstellen van een individueel 'zorgplan van aanpak' voor het moment dat een jongere meerderjarig wordt en daardoor niet meer onder de jeugdzorg valt.**

5.9 Samenwerking met zorgprofessionals

Professionele ondersteuning blijft noodzakelijk. Omdat er zeer veel verschillende organisaties werkzaam zijn op het terrein van welzijn en zorg, is integraal werken belangrijk. Een zorgprobleem kan verschillende oorzaken hebben. Mensen moeten niet gehinderd worden door de uiteenlopende zorgsystemen waarvoor verschillende partijen verantwoordelijk zijn.

- **De onafhankelijke cliëntondersteuning beter faciliteren en onder de aandacht brengen bij de hulpbehoevenden;**
- **Casemanagers invoeren en deze koppelen aan de hulpbehoevenden zodat zij één aanspreekpunt hebben.**

5.10 Financien

De gemeente heeft er de afgelopen jaren extra taken bij gekregen op het terrein van de (jeugd)zorg en werk, inclusief forse bezuinigingen. De opgave voor de gemeente is om zorg te leveren van het geld dat zij krijgt van de overheid. Uitgangspunt voor het CDA is het geld dat wordt ontvangen van de overheid voor de zorg, ook daadwerkelijk naar de zorg gaat. De opgebouwde reserves op het gebied van het sociaal domein blijven geoormerkt voor zorg en worden niet gebruikt voor bekostiging van andere projecten.

Innovaties kunnen de kwaliteit van zorg aanzienlijk verbeteren. Om de geneeskundige en technologische vooruitgang goed te kunnen benutten moet er geïnvesteerd worden in innovatie. De komende jaren zal het budget voor de zorg onder druk blijven staan. Het is daarom zaak om eventuele overschotten deels in te zetten voor innovatie in de zorg en innovatie in de zorg dichtbij te brengen. Wij steunen het gebruik van technologie ter ondersteuning of verbetering van de gezondheid en de gezondheidszorg (e-Health). Patiënten en cliënten zijn dankzij e-Health in staat om meer regie te nemen over hun zorg.

- **Investeren in innovatie in de zorg, bijvoorbeeld domotica;**
- **De gemeentesite verbeteren zodat door middel van een persoonlijke inlogpagina inzichtelijk te volgen is wat de stand van zaken is op uitstaande vragen en het eigen dossier.**

Eigen bijdragen

Uitgangspunt voor het CDA is dat voorzieningen voor iedereen toegankelijk blijven. Het vragen van een eigen bijdrage kan dienen als 'remgeld' om de zorgkosten in de hand te houden. Hierdoor kan er langer zorg worden geboden van een beperkt budget. Risico is dat zorg gemeden wordt wanneer de eigen bijdrage te hoog is. Wij staan voor zorg voor iedereen die dit nodig heeft. Een wens van het CDA is dan ook de eigen bijdrage naar draagkracht te heffen. Tevens is het CDA voorstander van het persoonsgebonden budget (PGB). Dit is een geschikt middel om mensen zelf hun zorg in te laten richten. Zorg dichtbij. Helaas komt er ook misbruik voor doordat de budgetten die beschikbaar zijn voor zorg, bewust of niet, anders worden ingezet. De gemeente is er verantwoordelijk voor dat het budget wordt besteed bij deskundige zorgverleners.

- **Eigen bijdrage naar draagkracht heffen;**
- **Een maximumbedrag instellen dat een gezin aan eigen bijdrage moet betalen.**

6. Eerlijke economie

Het CDA streeft naar een eerlijke economie. Een eerlijke economie betekent dat inwoners van Harderwijk en Hierden moeten kunnen profiteren van het verbeterende economisch klimaat en dat iedereen de kans krijgt om met zijn talenten een eerlijk inkomen te verwerven. In een eerlijke economie houden we ook rekening met de andere taken die mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg of andere zorgtaken. Wij willen goed zorgen voor wat van waarde is, de lokale economie stimuleren en de werkgelegenheid in Harderwijk en Hierden laten groeien.

6.1 Bedrijvigheid

Bedrijvigheid en ondernemerschap dragen bij aan de vitaliteit en de leefbaarheid van Harderwijk en Hierden. Het CDA kiest vanuit rentmeesterschap nadrukkelijk voor het stimuleren van sociaal ondernemerschap, waarbij de winst van het bedrijf bijdraagt aan het geven van kansen aan mensen en aan duurzame productie. Voor het CDA zijn MKB-bedrijven de motoren waar de Harderwijker en Hierdense samenleving op draait.

Ondernemerschap

Het CDA waardeert en stimuleert ondernemerschap. Op gemeentelijk niveau kunnen daarvoor de juiste randvoorwaarden worden geschapen. Hierbij valt te denken aan het volgende:

Korte lijnen

Er moet één aanspreekpunt (zowel digitaal als fysiek) vanuit de gemeente worden aangewezen als dossierhouder voor ondernemers. Ook wil het CDA jaarlijks een overleg tussen gemeenteraad en ondernemers.

Start-ups en kleine ondernemers

De drempel voor de vestiging van 'start-ups' en kleine ondernemers in Harderwijk moet worden verlaagd. Op die manier geven we ruimte aan nieuwe initiatieven, kan de leegstand worden tegengegaan en zorgen we samen voor een bruisende (binnen)stad. Zo moet het planologisch mogelijk zijn om in één gebouw meerdere ondernemingen te vestigen, zodat startende bedrijven de kosten kunnen delen. Tot slot wil het CDA de verhuurders stimuleren om kortlopende huurovereenkomsten te sluiten met start-ups.

- **Een aanspreekpunt vanuit de gemeente voor ondernemers;**
- **Drempel voor vestiging van start-ups en kleine ondernemers in de binnenstad verlagen.**

Werkgelegenheid

Het CDA wil de lokale werkgelegenheid bevorderen. Iedereen doet mee en mag zijn of haar talent inzetten en daarvoor erkenning krijgen. Wie geen betaald werk verricht, kan op andere manieren een maatschappelijke bijdrage leveren. Wij juichen het toe wanneer mensen in een uitkeringssituatie een tegenprestatie leveren. Alles wordt ingezet om mensen werk of een bijdrage te laten verrichten, zo nodig gelijktijdig met het oplossen van andere (zorg)problemen. Bepaalde doelgroepen, zoals jongeren, 50-plussers, mantelzorgers en mensen met een arbeidsbeperking verdienen daarbij speciale aandacht.

Hoogopgeleiden

De huidige overspannen woningmarkt in de Randstad betekent een actuele kans voor Harderwijk en Hierden om zich te profileren als een goed alternatief om te wonen en te werken. Het CDA wil stimuleren dat bedrijven die werk bieden aan (jonge) hoogopgeleiden zich in Harderwijk en omgeving vestigen. Voor het vestigingsklimaat van deze bedrijven dienen gunstige randvoorwaarden te worden geschapen. Samen sta je sterk; deze taak dient bij voorkeur als speerpunt in regioverband te worden opgepakt, met de gemeente Harderwijk als relatief grootste gemeente in de regio als regisseur.

Oudere werklozen

Het is helaas niet reëel om te veronderstellen dat alle oudere werklozen op korte termijn een (vaste) baan kunnen vinden. Vaak zijn deze mensen wel op een andere manier in de Harderwijker en Hierdense samenleving actief, bijvoorbeeld als vrijwilliger of mantelzorger. Die inzet verdient waardering van de samenleving en daarom willen wij een vrijstelling van de sollicitatieplicht voor werkzoekenden boven de 60 jaar die structureel en gedurende meerdere dagen vrijwilligerswerk doen of mantelzorg bieden. Daarnaast willen wij gemeentelijke subsidieregelingen inzetten om bedrijven te stimuleren om 50-plussers aan te nemen.

Mensen met arbeidsbeperking

De regelingen waarop werkgevers een beroep kunnen doen wanneer zij mensen met een arbeidsbeperking in dienst nemen – loonkostendispensatie of loondispensatie – moeten tot slot worden versterkt en vereenvoudigd. Hierin moet de gemeente het goede voorbeeld geven.

- **Bieden goed vestigingsklimaat aan bedrijven die werk bieden aan (jonge) hoogopgeleiden;**
- **Vrijstelling sollicitatieplicht voor mantelzorgers en vrijwilligers die werkzoekend zijn boven de 60 jaar;**
- **Inzetten gemeentelijke subsidieregelingen om bedrijven te stimuleren om 50-plussers aan te nemen;**
- **Regelingen voor loonkostendispensatie of loondispensatie moeten worden versterkt en vereenvoudigd.**

Arbeidsomstandigheden

Handhaving van woonomstandigheden van arbeidsmigranten zijn een zaak van de gemeente. Voor sommige bedrijfstakken in Harderwijk zijn arbeidsmigranten onmisbaar. Het CDA wil meer toezicht en handhaving op de woonomstandigheden van deze arbeidsmigranten om zo ook zoveel mogelijk overlast te voorkomen.

- **Meer toezicht en handhaving op de woonomstandigheden van arbeidsmigranten.**

6.2 Stad en dorp

Wij geloven niet in de traditionele tegenstelling tussen stad en dorp, Harderwijk en Hierden. Stad en dorp versterken elkaar en maken het wonen en werken in, en het bezoeken van Harderwijk en Hierden zo uniek. Bos, water, natuur en landbouw in één stad en dorp verenigd. Om dit ook voor de toekomst te borgen, dient het landelijk karakter van Hierden behouden te blijven. Zo vinden wij de ontwikkelingen rondom het zorghotel in Hierden niet passen binnen het landelijk karakter van Hierden. Vergelijkbare instellingen als het zorghotel willen wij dan ook niet meer toestaan in Hierden.

- **Behoud het landelijke karakter van Hierden;**
- **Uitbreiding van initiatieven als het zorghotel niet meer toestaan.**

Toerisme & Recreatie

Wij zetten in op een centrumgebied in Harderwijk met een mix van wonen, werken, winkelen, uitgaan en recreëren. Er moet niet te veel worden vastgelegd in regelgeving, maar meegegaan worden met de behoeften van de consument. Een centrum waarin ondernemers volop mogen experimenteren om de consument belevingen en ervaringen te kunnen bieden. Kwaliteit is dan wel essentieel en het besef dat de binnenstad ook een wijk van mensen is. Een centrum waar

mensen elkaar ontmoeten en samen iets kunnen beleven.

In de binnenstad en in het dorp worden (thematische) evenementen gehouden die passend zijn bij de historie van de stad en het dorp. Denk hierbij aan de vertrouwde Aaltjesdagen en de Boerenmarkt. Wij willen zoveel mogelijk inspelen op het unieke van Harderwijk en Hierden. Vanuit de historie, omgeving en bevolking kunnen het specifieke karakter en de unieke mogelijkheden die Harderwijk en Hierden bieden worden ontdekt door toeristen. Wij zien graag een boulevard waar men kan flaneren en waar water de oude stad ontmoet. Het CDA omarmt nieuwe initiatieven die passen bij de cultuur en historie van stad en dorp, bijvoorbeeld:

- **De relatie tussen Harderwijk en Hierden mag wat ons betreft duidelijker en sterker worden gemarkeerd door een lokale productenmarkt te organiseren, voor producten uit Harderwijk (visserij) en Hierden (landbouw);**
- **De organisatie van een Hanzefestival;**
- **De Luttekepoortstraat een historische entree geven;**
- **De organisatie van een braderie op de boulevard;**
- **Levende historie inzetten bij historisch getinte evenementen zoals Monumentendag;**
- **Verlengen van de weekmarkt op zaterdag tot sluiting winkels;**
- **De organisatie van een biologische markt;**
- **Samenwerking aangaan met Ermelo inzake verblijfsrecreatie. Ermelo zorgt voor het recreatiepark en Harderwijk voor de hotelovernachting;**
- **Uitbreiding van het strandeiland en strandeiland voorzien van strandwacht.**

De gemeente kan hiervoor de juiste randvoorwaarden scheppen. Zo willen wij een groene verbinding tot stand brengen van het Plantagepark tot de Boulevard, de lantaarnarmaturen vernieuwen langs het Wellenpad, het langst aaneengesloten stuk stadsmuur van Nederland meer benadrukken door LED-verlichting en allure geven aan monumenten door kleurrijke LED-verlichting. Ook willen wij het Kloosterplein herinrichten met bestrating en bomen. Er kan dan alleen nog geparkeerd worden door omwonenden met parkeervergunning. Een nieuwe inrichting van het Kloosterplein waarbij veel minder wordt geparkeerd en er dus een echt plein kan ontstaan en waar de Warenmarkt nog wel kan plaatsvinden, staat eveneens op de wensenlijst.

Tot slot wil het CDA het winkelgebied in het centrum verkleinen. Het CDA wil daartoe een woonbestemming realiseren voor de panden aan de Smeepoortstraat en de Schoenmakerstraat. Zo snijdt het mes aan twee kanten; er wordt voorzien in de toenemende woningbehoefte en het winkelgebied concentreert zich rondom de levendige Markt.

- **Organisatie van evenementen die passen bij de cultuur en historie van het dorp en de stad;**
- **Daarvoor schept de gemeente de juiste randvoorwaarden;**
- **Verkleinen van winkelgebied in de binnenstad.**

6.3 Ruimte geven/kansen benutten

Economische vitaliteit van handel en productie kan worden bereikt door partijen bij elkaar te brengen, samen op te trekken en ruimte te geven aan initiatieven van mensen. Daarnaast is het essentieel dat de regelgeving meebeweegt met de economische vitaliteit.

Naar verwachting treedt in 2021 de Omgevingswet in werking. Deze wet bundelt regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, natuur en water. Daarnaast worden er bevoegdheden overgeheveld (gedecentraliseerd) van Rijk naar gemeenten. Deze stellen de gemeenten in staat om daadwerkelijk een integraal omgevingsbeleid te gaan voeren en keuzes te maken met en voor de samenleving. Keuzes die niet alleen ruimtelijke, maar ook sociale en economische gevolgen hebben. Het CDA staat achter de bedoeling van de Omgevingswet, die vraagt om een andere werk- en denkwijze van de gemeente, bedrijven en burgers. Open, samenhangend, flexibel, uitnodigend en innovatief zijn daarbij de kernwoorden. Het CDA ziet de Omgevingswet als kans voor minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en het geven en vragen van vertrouwen aan burgers en bedrijven. Gemeenten krijgen onder de Omgevingswet relatief veel beleidsvrijheid bij het opstellen van een omgevingsplan (nu: bestemmingsplan), het verlenen van een omgevingsvergunning of het opstellen van een omgevingsvisie (nu: onder andere structuurvisie). Het CDA wil dat burgers en bedrijven in een vroegtijdig stadium bij het opstellen van een omgevingsvisie en een omgevingsplan worden betrokken. Wij stellen het initiatief van een burger of bedrijf centraal: tegen een concreet initiatief van burgers en bedrijven zeggen wij onder de Omgevingswet “ja, mits...” in plaats van “nee, tenzij...”. Het CDA ziet dus voor de gemeente een meer kaderstellende rol weggelegd. Om ervoor te zorgen dat deze stelselverandering soepel verloopt en daadwerkelijk de kansen en mogelijkheden van de Omgevingswet kunnen worden benut, wil het CDA anticiperend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet:

- **Een klankbordgroep instellen met afgevaardigden van burgers en bedrijven;**
- **Meer investeren in kennis en ambtelijke capaciteit.**

6.4 Duurzaamheid

Voor het CDA is rentmeesterschap een kernbegrip. Onze wereld moeten we op een goede manier doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen. Wij willen rentmeesterschap invullen met en dichtbij de inwoners van Harderwijk. Dit vraagt om twee grote veranderingen:

- **We schakelen om van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie (energietransitie);**
- **We stoppen met het verbruiken van niet hernieuwbare grondstoffen en schakelen om naar hergebruik van producten en grondstoffen.**

De omslag naar duurzame energiebronnen en grondstoffen is een omslag die diep ingrijpt in de levens van mensen. Wij zijn ons hiervan bewust. Als CDA willen wij de transitie daarom op de volgende manier invullen:

- **Realistisch en haalbaar;**
- **Wij ondersteunen initiatieven van inwoners en bedrijven.**

Van onderop

Een duurzame toekomst vraagt om een forse investering in de economie en infrastructuur van onze gemeente. In dit proces willen wij vooral aansluiten bij initiatieven van bewoners, instellingen en ondernemers en hen daarvoor de ruimte bieden. Door de verantwoordelijkheid en uitvoering zo laag mogelijk in de samenleving terug te leggen, kan er draagvlak worden gevonden. Zo wordt duurzaamheid realistisch en haalbaar.

Lokale initiatieven

Wij ondersteunen en stimuleren lokale initiatieven. Een goed voorbeeld daarvan is Endura, een onafhankelijke energiecoöperatie van en voor de inwoners van Harderwijk. Wij zien voor Endura in de toekomst een vergelijkbare rol weggelegd als de CAI; het op een laagdrempelige en passende manier aanbieden van duurzame energieproducten voor huishoudens in Harderwijk.

Een ander voorbeeld is het Repair Café, waar inwoners van Harderwijk iedere eerste vrijdag van de maand kunnen binnenlopen om samen met een deskundige iets te repareren zodat dit product kan worden hergebruikt. Wij willen beleid opstellen voor het structureel financieel ondersteunen van dergelijke lokale initiatieven.

Energiekansenkaart

Wij willen verder een Energiekansenkaart opstellen om inzicht te krijgen in de kansen die er zijn op het gebied van hernieuwbare en duurzame energiebronnen. Deze kaart kan bewoners, instellingen en ondernemers helpen bij het ontwikkelen van initiatieven. Het bestaande Duurzaamheidsplan Harderwijk bedrijventerreinen en de in 2013 vastgestelde routekaart de 'Energieke Stad' zijn hierbij het uitgangspunt.

Energieloket

Om deze initiatieven te coördineren en de voortgang voor wat betreft het halen van de doelstellingen bij te houden, willen wij een Harderwijks energieloket instellen. Dit loket moet een samenwerkingsverband zijn tussen gemeente, bedrijfsleven, bewoners en stichtingen en verenigingen die initiatieven ontplooiën op het gebied van duurzame energie. Dit loket moet intensief samenwerken met regionale energieloket Veluwe Duurzaam. Wij zien voor Endura als platform, verbinder en motor om lokaal te verduurzamen, een belangrijke voortrekkersrol weggelegd in dezen. Het loket heeft ook een voorlichtende functie. Enerzijds moet het inwoners en bedrijven in Harderwijk actief op de hoogte brengen van de mogelijkheden om zelf duurzaamheidsinitiatieven te ontplooiën en subsidies aan te vragen. Anderzijds moet het jongeren van basisonderwijs en voortgezet onderwijs betrekken bij het energie- en klimaatbeleid. Het houdt ontwerpleven voor de Wijk van de Toekomst waarin bestuurders én leerlingen samenwerken. Het maakt jongeren-greendeals waarmee overheid, betrokken bedrijven en maatschappelijke organisaties zich vastleggen op gemeenschappelijke doelen en processen. De jongeren krijgen een rol in de monitoring van de voortgang. In het lesseizoen 2018/19 start de gemeente met het basis- en voortgezet onderwijs de samenwerking waardoor leerlingen een bijdrage leveren aan de belangrijkste programma's (zoals Wijk van de Toekomst) van de gemeente. College- en raadsleden gaan zelf voor de klas. Er komt een jongeren-greendeal met concrete doelen en monitoring. In de begroting voor 2019 en verder wordt vastgelegd hoe de gemeente structureel vorm aan haar energieloket geeft, samen met het bedrijfsleven, de energie coöperatie en buurtorganisaties. Dit loket sluit aan bij Wijk van de Toekomst.

Omgevingsfonds

Wij willen voorts dat omwonenden van de te bouwen windmolens in Harderwijk profiteren van deze windenergie door bijvoorbeeld een lagere energierekening of een jaarlijkse investering in de lokale gemeenschap. Het heeft onze voorkeur als lokale initiatieven, zoals Endura, een belangrijke rol krijgen in het beheer van deze fondsen en windmolens.

Aardgas afkoppelen

Het CDA wil tot slot dat de gemeente een proces opstart met woningcorporaties, netbeheerders, wijkplatforms, Endura en andere belanghebbende partijen om een plan uit te werken om aardgas af te koppelen en te vervangen door andere warmtebronnen. Nieuwbouw is wat het CDA betreft vanaf heden aardgasvrij en het liefst duurzame energie leverend.

- **Stimuleren lokale initiatieven;**
- **Opstellen Energiekansenkaart;**
- **Instellen energieloket;**
- **Omwonenden laten profiteren en participeren bij aanleg van windmolens;**
- **Aardgas afkoppelen.**

Energietransitie

Energietransitie is de omslag naar een lager energieverbruik, opgewekt met hernieuwbare energie. Nederland loopt ver achter op de doelstellingen voor duurzame energie en behoort tot de hekkensluiters in de Europese Unie. Fossiele brandstoffen zoals aardolie, aardgas en kolen voorzien nu nog voor ongeveer 95% in onze energiebehoefte. In 2016 werd slechts 5,9% van het energieverbruik wordt opgewekt met hernieuwbare, duurzame energie. In de energietransitie is een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten. Lokaal maatwerk is de sleutel.

Gemeente geeft het goede voorbeeld

De gemeente moet wat het CDA betreft haar voorbeeldrol serieus nemen. Wij willen binnen tien jaar het maatschappelijk vastgoed, zoals het Huis van de Stad, zwembaden, scholen en sporthallen energieneutraal maken. In de begroting voor 2019 en verder geeft de gemeente aan welke maatregelen genomen worden om alle gebouwen onder haar regie energieneutraal te maken. Ze maakt daarbij gebruik van de beschikbare kennis rond maatschappelijk vastgoed en de GreenDeal klimaatneutrale Scholen. Het CDA wil dat de gemeente de medewerkers álle stimulans biedt voor gebruik van openbaar vervoer, fiets en elektrische auto. Met partners uit de samenleving werkt de gemeente binnen twee jaar een integraal plan uit voor versnelde stimulans van elektrische mobiliteit. Het plan is gericht op vervoer voor winkels in de stad ('the last mile'), de elektrische deelauto en breed toegankelijke laadinfrastructuur. In de begroting van 2019 en verder zijn middelen opgenomen voor planvorming en uitvoering van duurzaam vervoer. Onder andere gericht op de eigen organisatie, op bevoorrading, speciaal groepsvervoer én op de laadinfrastructuur en het stimuleren van elektrische mobiliteit van huishoudens. Het CDA wil daarnaast overgaan op Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Dit houdt in dat de gemeente in alle fasen van de inkoop rekening houdt met de sociale, economische en ecologische dimensies van duurzaamheid. Voor eind 2019 is het actieplan maatschappelijk verantwoord inkopen gereed en koopt de gemeente 100% duurzaam in.

Woningen verduurzamen

Wij zetten ons er voorts voor in dat alle woningen, bedrijven en gebouwen voor het jaar 2035 geïsoleerd zijn. Nieuw te bouwen woningen worden alleen nog maar energieneutraal gebouwd. Hiertoe sluit de gemeente convenanten met woningbouworganisaties en projectontwikkelaars. Energie-neutrale woningen krijgen een korting op de OZB. Dit plan om alle wijken vóór 2035 energieneutraal en dus van het aardgas af te krijgen is in 2019 afgerond. En eind 2018 is minstens één wijk geselecteerd om, onder andere samen met bewoners, woningcorporatie, netbeheerder en energiecoöperatie, van het gas af te gaan en aan te sluiten bij het Gelders programma Wijk van de Toekomst.

Afvalarme gemeente

Het CDA wil verder naar een afvalarme gemeente. Landelijk zijn er doelstellingen bepaald waarbij de hoeveelheid huishoudelijk restafval in 2020 maximaal 100 kg per burger en in 2025 30 kg per jaar bedraagt. Het uiteindelijke doel is om een afvalarme gemeente te worden. Dat doel zetten we voor 2030 als stip op de horizon.

Duurzame energieproductie

Wij willen huishoudens tevens blijven stimuleren om zelf duurzame energie te produceren. De routekaart 'De Energieke Stad' die in 2013 is vastgesteld om naar een duurzaam en klimaatneutraal Harderwijk over te gaan is wat ons betreft een goed uitgangspunt. De ambitie is 45% CO₂-reductie in 2031. De gemeente Harderwijk en Veluwe Duurzaam organiseerden in 2017 een groepsaankoop van zonnepanelen. Niet elk huis is echter geschikt voor het plaatsen van zonnecollectoren. Bij nieuw te bouwen huizen in Harderwijk moet de stand van de daken zo worden vormgegeven, dat deze geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen. Dit wordt geborgd in convenanten met woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars.

Plan energiebesparing MKB

Het CDA wil tot slot dat de gemeente met de omgevingsdienst en het MKB werkt aan een plan voor de uitvoering van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht (midden- en klein) bedrijven om alle energetische maatregelen te nemen die zich binnen vijf jaar terugverdienen. De omgevingsdienst en het MKB werken aan een verleidelijk instrumentarium dat MKB-ers technisch en financieel ontzorgt in het bereiken van deze doelen, waarmee tevens de bekendheid van deze verplichting onder het MKB kan worden vergroot. In de begroting voor 2019 en verder geeft het college aan met welke investeringen (onder andere samen met de omgevingsdienst) zij haar MKB zal stimuleren én verleiden om zich aan het Activiteitenbesluit milieubeheer te houden.

- **Binnen tien jaar maatschappelijk vastgoed energieneutraal maken;**
- **Maatschappelijk Verantwoord Inkopen invoeren;**
- **Vóór 2035 zijn álle woningen, bedrijven en gebouwen geïsoleerd en energie-neutraal;**
- **In 2030 is Harderwijk afvalvarm;**
- **Gunstige randvoorwaarden scheppen voor consumenten om zelf duurzame energie te produceren;**
- **Plan voor uitvoering MKB energiebesparende maatregelen die binnen vijf jaar terug te verdienen zijn.**

6.5 Klimaatverandering

De laatste decennia hebben we in Nederland steeds vaker te maken met hevige regenbuien door de verandering van het klimaat. Er valt dan zoveel water in korte tijd, dat het riool het niet aan kan met als gevolg dat straten blank komen te staan. Door de afvoer van hemelwater af te koppelen van het riool, komt schoon regenwater niet meer in het riool terecht. Dit regenwater komt dan direct beschikbaar voor tuinen, waardoor de grondwaterstand stijgt en verdroging wordt tegengegaan. Wij zijn er voorstander van om burgers te stimuleren om de opvang van regenwater af te koppelen van het riool. Naast het stimuleren van afkoppeling van hemelwater van de riolering is het promoten van onttregeling en vergroening van tuinen van groot belang. De actie 'tegel eruit, plant erin' vindt het CDA een goed initiatief. Het voorkomen van wateroverlast als gevolg van klimaatverandering is in aller belang.

- **Koppel de opvang van regenwater af van het riool. Stel een stimuleringsprogramma op, op basis waarvan burgers subsidie kunnen krijgen om de hemelwaterafvoer los te koppelen van het riool;**
- **Stimuleren onttregeling en vergroening van tuinen.**

6.6 Onderwijs

Onderwijs is een van de belangrijkste pijlers onder een bloeiend economisch klimaat. Dat geldt niet alleen landelijk, maar ook lokaal. Bedrijven vestigen zich, of groeien graag in een

gemeente waar voldoende arbeidspotentieel is. Hierbij wordt vooral gekeken naar het aanbod aan onderwijsinstellingen in de directe omgeving.

Om het arbeidspotentieel aan te laten sluiten op de behoeften van de ondernemers is het belangrijk dat ondernemers, onderwijs en gemeente met elkaar optrekken. Het CDA wil daarom een structureel driehoeks-overleg organiseren tussen deze drie partijen, waarbij de rol van de gemeente er een is van aanjager en intermediair. Daarbij kan de gemeente inzetten op mogelijkheden om nabij bedrijven(terreinen) ruimtes beschikbaar te stellen. Hierbij kan er nauw samengewerkt worden tussen ondernemers en onderwijs.

- **Structureel driehoeks-overleg organiseren (ondernemers, onderwijs en gemeente);**
- **Ruimte voor opleiden in en nabij bedrijven(terreinen);**
- **Creëren en stimuleren van voldoende werkervaringsplaatsen via aanbestedingseisen (SROI) en via de eigen organisatie.**

6.7 Mobiliteit en veiligheid

Voor het vestigingsklimaat van bedrijven is een goede bereikbaarheid een belangrijke randvoorwaarde. Voor Harderwijk geldt dat de meeste bedrijventerreinen via de weg goed bereikbaar zijn. Helaas wordt de verkeersdruk op de A28 en N302 steeds intenser, waardoor de bereikbaarheid over de weg in de toekomst steeds meer in het gedrang komt. Wij hebben de afgelopen jaren al flink gelobbyd, tot aan de Tweede Kamer aan toe, voor een verbreding van de A28 en meer investeringen in de bereikbaarheid van de regio (Noord)-Veluwe in algemene zin. Hierbij is tevens ingezet op het verkrijgen van een intercitystatus voor station Harderwijk. Ook het college, de regio en de provincie hebben we hiertoe aangezet. Wij zullen ons hier ook in de raadsperiode 2018-2022 voor blijven inzetten. Het gegeven dat het CDA deel uitmaakt van een kabinet, versterkt onze kansen om de bereikbaarheid van de regio (Noord)-Veluwe de aandacht te geven die het verdient. De bereikbaarheid van de bedrijventerreinen met het openbaar vervoer laat te wensen over, zeker voor wat betreft de busverbinding met Industrieterrein Lorentz. Er is bijvoorbeeld geen directe busverbinding met het treinstation. Ook is er geen goede busverbinding met de provincie Flevoland. Een goede bereikbaarheid verder gaat hand in hand met een goede verkeersveiligheid. Met name rondom scholen en sportvoorzieningen is het zaak dat deze veilig door iedereen zijn te bereiken.

- **Eén keer per twee jaar inventariseert de gemeente verkeersonveilige locaties;**
- **Extra beveiligde fietsenstalling in binnenstad;**
- **Extra laadpalen voor fietsen en elektrische auto's in en nabij binnenstad;**
- **Oprichten van verkeersveiligheidsplatform;**
- **Vrachtwagens weren tussen 11:00 en 18:00 uur uit de binnenstad. Aanvoer van winkels via elektrische vrachtwagens vanaf centrale plek buiten centrum;**
- **Intensiveren lobby voor verbreding A28 nu het CDA in het kabinet zit;**
- **Intensiveren lobby voor intercitystation nu het CDA in het kabinet zit;**
- **Directe busverbinding tussen treinstation en Industrieterrein Lorentz;**
- **Verhuur elektrische fietsen bij het treinstation ten behoeve van werknemers op Industrieterrein Lorentz;**
- **Verbeteren busverbinding tussen Flevoland en Industrieterrein Lorentz;**
- **2 uren gratis parkeren in en nabij de gehele binnenstad van Harderwijk gedurende 7 dagen per week met uitzondering van dagkaarten.**

6.7 Gezonde gemeentefinanciën

Een eerlijke economie vraagt om solide overheidsfinanciën, lagere lasten en een eerlijk en overzichtelijk belastingstelsel. Een solide toekomst is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Het grootste deel van de gemeentebegroting bestaat uit geld vanuit de Rijksoverheid. Slechts een beperkt deel komt uit lokale heffingen en belastingen. In beide gevallen is er sprake van belastinggeld, opgebracht door de inwoners van Harderwijk. Het CDA is daarom ook altijd spaarzaam omgegaan met de financiële middelen die het voor handen had. Wij staan aangaande het financiële beleid dan ook voor zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en gematigde lokale lasten.

Sparen en weerstandsvermogen

Het CDA heeft er de afgelopen raadsperiode voor gezorgd dat er een toekomstbestendig financieel beleid is geformuleerd. Dit beleid houdt in dat er gespaard wordt voor toekomstige uitgaven en dat hiervoor geen eenmalige meevallers worden gebruikt.

Daarnaast is de afgelopen vier jaar onder het CDA het weerstandsvermogen weer op niveau gebracht. Hierdoor zijn de risico's die de gemeente loopt voldoende gedekt.

Transparantie

Transparantie is een belangrijk onderdeel van de financiën. De gemeente moet duidelijk aan haar burgers kunnen laten zien waar het geld dat ontvangen is, aan is uitgegeven. Het CDA wil daarom dat er een burgervriendelijke versie van de themarekening, kadernota en themabegroting komt. Hierdoor krijgen burgers meer inzicht in de gemeentefinanciën. Het CDA wil ook dat er aan investeringen boven de € 50.000,- en subsidies vanaf € 10.000,- concrete doelstellingen worden gekoppeld en dat deze worden geëvalueerd.

Grondexploitatie

De gemeente kent nog steeds een risicovolle grondexploitatie. De oorzaken hiervoor zijn onder andere het project Waterfront en industrieterrein Lorentz III. Gelukkig heeft de gemeente de laatste jaren haar grondexploitatie een marktconforme waarde meegegeven waardoor de risico's beperkt bleven. Daarbij trekt de economie aan en zien we dat de grondexploitatie, het geld dat de gemeente Harderwijk verdient met grondverkoop, weer verbetert. Het CDA is voorstander van voortzetting van het huidige beleid.

Gematigde lokale lasten

Als gevolg van de economische crisis en de overheveling van taken vanuit de rijksoverheid naar de gemeenten hebben burgers de afgelopen jaren te maken gehad met een lastenverzwaring om de begroting zowel op landelijk- als lokaal niveau op orde te brengen dan wel te houden. Nu de economie weer beter draait en de begroting van Harderwijk er weer een stuk beter voor staat is het belangrijk dat de extra bijdrage van de burger ook weer teruggaat naar de burger. Het CDA zet zich daarom in voor het teruggeven van de extra gevraagde OZB-bijdrage ten behoeve van het sociaal domein. De overige lokale lasten mogen wat ons betreft alleen trendmatig verhoogd worden.

- **Voortzetting van het huidige financieel beleid;**
- **Een voor de burger vriendelijke versie van de themarekening, kadernota en themabegroting;**
- **Goede verantwoording bij projecten en subsidies;**
- **Extra OZB-bijdrage ten behoeve van het sociaal domein teruggeven aan de burger;**
- **Lokale lasten niet meer dan trendmatig verhogen.**

Harderwijk-Hierden
Dassenbergerhout 27
3845 HG Harderwijk
✉ juliankevelam92@gmail.com
🌐 www.cda.nl/gelderland/harderwijk-en-hierden